

O‘g‘iloy SAYFIYEVA

Xalqaro jurnalistika fakulteti talabasi

Mamlakatimizda bugungi kunda ta‘lim tizimida olib borilayotgan islohotlarda xorijiy tillarni o‘rganishga katta e‘tibor qaratilayotganligi alohida e‘tiborga loyiq. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 19 mayda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 5117-sonli qarorida xorijiy tillarni o‘rganish muhim vazifalardan biri sifatida e‘tirof etilgan. Shu jumladan, ingliz tilini o‘zlashtirish ta‘lim samaradorligini ta‘minlashning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

Ingliz tili darslarida turli ta‘lim vositalaridan, didaktik materiallardan, tarixiy, siyosiy va ma‘naviy masalalarga oid manbalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tili darslarida inglizzabon mamlakatlarni o‘rganish shu davlatlarning tarixi, madaniyati va ilmu-fan rivoji, texnika va texnologiyasini o‘rganish maqsadida amalga oshiriladi. Chunki ingliz tili XVII asrdan boshlab savdo tili, hamdo‘stlik tili, dunyo tili, ta‘lim tili, sayyohlar tili, fan va texnika tili, umuman olganda universal til sifatida rivojlanib kelyotgan tillardan biri hisoblanadi. Ingliz tilining jahon tili sifatida yer yuziga tarqalishining yana bir sabablaridan biri bu- kompyuter texnologiyalari va internet tizimining yaratilishi bo‘ldi. Chunki, internet tizimidagi material va manbalarning deyarli 80 foizi ingliz tilida. Ingliz tilini muvaffaqiyatli o‘rganish uchun ushbu tilda so‘zlashuvchi mamlakatlarning barcha sohadagi xususiyatlarini hisobga olish kerak. Birinchidan, til orqali muloqotini yo‘lga qo‘yish, til sohiblari nutqini tinglash, og‘zaki muloqotdagi gap mazmunini anglab yetish, mavzu doirasidagi yozma materiallar va matnlarning aslini o‘qish va fahmlash shular jumlasidandir. Iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy jarayonlarni kuzatadigan bo‘lsak, inglizzabon mamlakatlar kundalik hayotimizda turli sohalarda bizga duch keladi va bu jarayonlarning barchasi til bilan bog‘liq. Shu sababli ingliz tilini o‘rganish insoniyatning kunlik ehtiyojiga aylanadi.

Ingliz tilini o‘rganmasdan turib xalqaro biznes, siyosat va madaniyat dunyosiga kirish qiyinchilik tug‘diradi. Ingliz tili faqat chet til yoki ona tili darajasida muloqot

qilishni o'rgatibgina qolmay, balki chet ellik mijozlar va hamkorlar bilan muvaffaqiyatli aloqa qoidalarini ham o'rgatadi. Shu bilan bir qatorda ingliz tili Buyuk Britaniya, AQSH, Kanada, Avstraliya, Yangi Zelandiya, Janubiy Afrika va boshqa inglizzabon mamlakatlarning tili va madaniyatini o'rganishni ham taqazo etadi. Ingliz tilini mukammall egallashni maqsad qilib olinganda, o'quvchilarga shu mamlakatning madaniyatini ham o'rgatish imkoniyati yaratiladi. Biror bir millat tili va madaniyatini o'rganish yosh avlodning dunyoqarashini kengaytirish bilan bir qatorda uning fuqarolik va vatanparvarlik hissini tuyish, huquqiy madaniyatini oshirish va yuksak axloqiy fazilatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchi inglizzabon mamlakatlarva o'z vataninig madaniyati va urf-odatlarini qiyoslaydi hamda bu bilan unda o'z ona tili va ona Vataniga bo'lgan hurmat-e'tibori va qiziqishi oshadi. Ularda milliy madaniyat tushunchasi shakllanadi.

Madaniyatlararo muloqot tushunchasi keng qamrovga ega. Uni o'rgatish o'quvchi yoshlarda ikki mamlakat orasidagi o'zaro munosabatlarni o'rganish va tushunish imkoniyatini beradi. Yo'qorida ta'kidlab o'tganimizdek, o'zga millat va mamalakat tili va madaniyatini o'rganish orqali o'z yurtining madaniyatini sevishga va tarixini hurmat qilishni ta'minlaydi. Ikki xalq madaniyatini taqqoslash orqali tarixiy hodisalarga befarq bo'lmaslikka va o'ziga xos xususiyatlarga tayangan holda ingliz xalqining avlod-ajdodlari orasidagi aloqani o'rganishga zamin yaratadi. Bunday umuminsoniy qadryatlarni o'rgatish boshqa mamlakat madaniyatiga hurmat bilan qarash va uni chuqur anglash imkoniyatini yaratadi.

Inglizzabon mamlakatlarning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy hayotini aks ettiruvchi materiallar orqali o'quvchilarni mustaqil izlanish va ishlashga jalb etish olingan ma'lumotlarni fahmlab yetish, ma'lumotlarni umumlashtirish va mamlakatlar hayotidan xabar topishga olib keladi. Ta'lim jarayonida inglizzabon mamlakatlarning milliy madaniyatlariga tayangan holda ularning an'analarini o'xshashlik va farqli tomonlarini, bayramlari va urf-odatlarining axloqiy me'yorlarini, madaniy qadryatlariga oid manbalarni o'rganish orqali ham til o'rganiladi. Ingliz tili darslarida inglizzabon mamlakatlarning tarixiy va milliy qaxramonlari, buyuk shaxslari, davlat arboblari va adabiyot namoyondalari to'g'risidagi ma'lumotlarni "Qahramonlar mamlakat faxri" mavzusidagi materiallarda berib borish mumkin. Quyi sinf o'quvchilariga nutq faoliyati turlaridan tinglab tushinish, o'qish va gapirishdan

~~foydalansak, yuqori sinflarda yozuvni ham ular qatoriga qo'shish bo'ladi. Ular~~
fikrlash qobiliyati quyi sinflarga nisbatan biroz yuqori bo'lganligi sababli mavzu yuzasidan insho (essay) yozish topshirig'ini berish mumkin. Bu bilan o'quvchilar ushbu mamlakatlarning taniqli kishilari va ularning mamlakat rivojiga qo'shgan hissalarini o'rganish orqali o'z yurtining qahramonlari bilan taqqoslaydilar. Turli elatlar tarixi va madaniyati bilan tanishish va ular to'g'risida o'z fikrini bayon eta olish ularning fikrlash doirasini yanada kengaytiradi.

Kelajagi buyuk millat sifatida oldimizga qo'ygan maqsadimiz barcha sohalarda puxta bilimga ega, yuksak ma'naviyatli, etuk, raqobatdosh, komil, dono, oqil va faol avlodni tarbiyalash hamda kelajakka sarmoya yaratishdan iborat. Bosh maqsad va vazifalarmizga sidqidildan yondashar ekanmiz, biz albatta yuksak marralarga erishamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5117- sonli qarori.
2. Тешабоева, Д. М. "Оммавий ахборот воситалари тилининг нутк маданияти аспектида тадқиқи (Ўзбекистон Республикаси ОАВ мисолида). Филол. ф. д-ри... дисс." Тошкент: ЎзДЖТУ (2012): 15-36.
3. Бакиева, Г. Х., and Д. М. Тешабаева. "Оммавий ахборот воситалари тили." Журналистлар учун ўқув қўлланма (2019).
4. Teshaboeva, D. M. "Ommavij ahborot vositalari tilining nutk madanijati aspektida tadkiki (ЎзР ОАВ мисолида): Filol. fan. dok.. dis. avtoref." (2012).
5. QIZI, VALIYEVA NARGIZAXON ZAMIR. "Аутентичные материалы как средство формирования прагматической компетенции студентов лингвистического ВУЗа." Scienceweb academic papers collection (2022). O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-sonli qarori. Xalq so'zi, 2012-yil 11-dekabr.
6. Jamol Jalolov, Gulnora Mahkamova, Vasila Mamadayupova, Lola Ismatova., Ingliz tili o'rgatish texnologiyasi. -T., 2010.